

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

לך-לך
גליון ו (רה)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראָי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

בס"ד עש"ק פ' לך לך תהי' שנת דברי משיח

ת ו כ ן ה ע נ ל נ ל ם

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

ד ..... מי המכול
ו ..... אכו"ש בערב יוהכ"פ

נ ג ל ה

ו ..... ברכות השחר כשניעור כל הלילה
ז ..... קריאת שם בנו אחר רבו (גליון)
ח ..... מי שמת לו רחמנא ליצלן בן או בת
י ..... שמות על פי המאורע
י ..... המפקיר עבדו אם צריך גט שחרור

ח ס ל ד ו ת

יא ..... האם ה"מ הכיר בכלי האומן שעשאו
יב ..... ספר שבר יוסף בדא"ח

ש ל ח ו ת

יג ..... תוספת שבת ויוהכ"פ
יג ..... תוס' מחול על הקודש
יד ..... תוספת מחול על הקודש (גליון)
טו ..... רוב מנין ובנין דישראל ב"אותו מדינה"

ה ל ו ם ל ו ם

טז ..... הערות ללוח היום יום

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' נח (א) ש.ז. הובא סתירה בין שני פסוקים, דבפ' ז' פסוק י"ב כתוב "ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" ובפסוק י"ז כתוב "ויהי המבול ארבעים יום על הארץ". ורש"י מתרץ את הנ"ל ע"פ מחז"ל "כשהוריד הקב"ה המים הורידם תחלה ברחמים... שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, לא חזרו ה' מבול".

והסביר כוונת רש"י - "דאס וואס די מי מבול האכן יורד געווען ארבעים יום מינט ניט אז יעדן טאג איז צוגעקומען נאך אן עונש, נאך א טאג פון מבול, נאר אז דאס איז אין עונש וואס האט זיך געצויגן פערציק טאג. אין אנדערע ווערטער - אז די אלע ארבעים יום זיינען.. א. נקודה אחת".

ועפ"יז מובן - "אז די ירידה איז געווען אין אן אופן פון "אם יחזרו יהיו גשמי ברכה" - האט עס כולל געווען די מים פון אלע ארבעים יום, ווארום דער "הורידם" פון הקב"ה איז געווען אין הורדה וואס האט כולל געווען די כמות מים, דאס גאנצע וואסער וועלכע ירדו על הארץ אין די ארבעים יום ע"כ.

מובן מהנ"ל, שהפעולה דירידת מי המבול ע"י הקב"ה, היתה בבת אחת, כלומר: הורדת חלק של מים (המכיל כמות של מ' יום). וזהו מה שכותב רש"י ש"הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה" - הלינו, שהורדת נקודה אחת זו היתה "ברחמים", באופן שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה.

א"כ צלה"ב - בשלמא לפי איך שלומדים פרש"י בפשטות כמובא בסעי' א', ששני הפסוקים מדברים על שני זמנים, ש"ויהי הגשם" קאי על הזמן של תחלת הורדת המים", אפשר להבין בפשטות מהו הפירוש ב"גשמי ברכה",

אבל לפי ביאור הנ"ל בלקו"ש, שה' "כמות א' של מים" וזה ה' המבול, ואם היו חוזרים ה' גשמי ברכה אינו מובן - דהרי מסופר בכתובים את חומר עונש המבול ש"נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו וגו' ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים, חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים", וכמבואר בלקו"ש ח"י ע' 32 שרש"י בפירושו עה"ת ס"ל (לא כדעת ר' יהודה שאומר חמש עשרה אמה בהר, וחמש עשרה אמה בבקעה אלא) כדעת ר' נחמי' שאומר ט"ו אמה בהר, אבל בבקעה כל שהן (לפי עומק הבקעה הן רב הן מעט),

הרי חזינן דכמות המים שירד משך הארבעים יום של

המבול ה'י' כמות, מאד מאד גדולה (שלקח כמעט שנה שלימה לאחר הפסק המבול, בכדי שנח יוכל לצאת מן התיבה), א"כ, מה הביאור בזה, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה? הרי מכיון ש"נקודה א"י של המים ה'י' יורד בארבעים יום, הרי אפילו אם זה לא ה'י' נקרא "מי מבול", הרי הכמות בפני עצמו היא קללה, דהעולם אינו יכול לקחת כ"כ הרבה מים במשך זמן כ"כ קצר.

[בשלמא ע"פ מה שמבואר ע"פ פנימיות הענינים, יש לומר שזה גופא שירד מים ארבעים יום, זהו ענין טוב, משום שמטהר את הארץ, ראה סעי' ד', אבל בפשטות הענינים, מובן שכמות של כ"כ הרבה מים שיבוא בזמן של ארבעים יום אין זה ענין של ברכה].

לכן, נראה לומר שביאור ענין הנ"ל הוא, דצריך להבין בהקדים, מה ה'י' עונש המבול? דהנה מים, גשם בפני עצמם הם ברכה, וכפי שנת' בהתוועדות דש"פ נח תשמ"ב שמוכן מש"כ רש"י "גשמי ברכה" - אין זו הוספה וחידוש ביחס ללשון הכתוב "יהי הגשם" כי אם פירוש וביאור הדבר, היינו שהפירוש ד"גשם" - הוא "גשמי ברכה".

ומכיון שע"פ פשש"מ (ראה הערה 8 ושולי הגליון) מי המבול לא היו רותחין צריכים לומר, שחומרת עונש המבול, הוא שכמות מסוים של מים, שבדרך כלל נחשב לברכה, בא באופן שאינו רצוי, כי בא ריבוי מים בזמן מועט, אז אין זה נחשב לברכה (ע"ד סיפור עם חוני המעגל). (ולא שה'י' שינוי בגוף המים, אלא השינוי דוקא בזמן ירידתן), ועפ"ז, י"ל דהפסוק "ויהי הגשם גו"י" בא לומר (כמבואר בסעי' ג') "ויהי הגשם על הארץ" - המים שהיו... על הארץ" ה'י' באופן של "ויהי הגשם" - אם יחזרו יהיו גשמי ברכה, ז.א. דהמים בעצם ה'י' גשמי ברכה, ואם היו חוזרים ה'י' יורד כך, אלא לא היו יורדים בזמן של ארבעים יום, דהרי כנ"ל אי"ז ברכה, אלא ה'י' יורד באופן שיקח יותר זמן באופן שנחשב לברכה, לכן מובן דאף המים שנפל במבול ביים האחרון ג"כ ה'י' נקרא גשמי ברכה, אבל בפועל לא ירד באופן של ברכה אלא באופן של מבול (כמות רבה בזמן מיעוט).

וכמבואר בסוף סעי' א', שלא רק ההורדה מן השמים ה'י' ברחמים, אלא זה שכתוב "ויהי הגשם על הארץ", רוצה לומר, שאף כשבא לארץ ה'י' "גשם", וזה ה'י' משך 40 יום, ולכן צריך לומר, דכל השינוי בין מבול (שמכיל כמות של מים בשביל 40 יום) וגשמי ברכה, הוא לא בכמות המים ולא באיכות המים, אלא משך זמן ירידתם, וזה קובע אם זה ברכה או לא*.

מיכאל לוזניק

- תות"ל 770 -

ב. בהברכה דערב ליהכ"פ אחרי תפלת המנחה ש.ז. ס"ג מבאר העילוי בהקביעות דערב ליהכ"פ בשנה זו שחל ביום ו' עש"ק:

"עס שטייט אין כתבי האריז"ל - און דער אלטער רבי און צ"צ זיינען דאס מבאר בארוכה - אז ביום הששי (לאחרי חצות היום, ובפרט) מעת תפלת מנחה ווערן נתעלה די גשמיות העולם, ביז אז עס ווערט בטל די מציאות פון "פרש" ... און אט די על"י הויבט זיך שוין אן פון ערב שבת (לאחרי חצות היום). קומט אויס, אז "כל האוכל ושותה בתשיעי בשנה זו איז אין א שבת'דיקן אופן". עכ"ל.

והנה בהשקפה ראשונה משמע שעילוי זה דבמאכלי ערב ליהכ"פ אין מציאות ד"פרש" היא רק כשחל בעש"ק, כבשנה זו (משא"כ בשאר השנים?).

אמנם עיין בהמשך מים רבים תרל"ו פרק קסב דמביא שם מ"ש בכתבי האריז"ל (הנ"ל בהברכה) דבעש"ק מתעלה מציאות ה"פרש", וממשיך שם: "וכן האכילה דעיוהכ"פ להיות כי ליהכ"פ הוא שבת שבתון". עיי"ש.

ולפי"ז אולי י"ל דכוונה כאן (בהברכה) היא, לא שבכל עריוהכ"פ לא מתעלה ה"פרש", אלא שבשנה זו הנה נוסף לזה שנתעלה ה"פרש" מצד היותו ערב ליהכ"פ (כמש"כ בהמשך מים רבים שם), ישנה גם העילוי שנתעלה מצד היותו עש"ק. אבל לכאורה לא משמע כן בלשון הברכה, ויל"ע.

ב) עוד יש להעיר, דבהברכה כ' דה"פרש" מתעלה "לאחרי חצות היום, ובפרט מעת תפלת מנחה", ועד"ז כתוב ככהאריז"ל שם ("בע"ש מן מנחה ולמעלה, דהיינו ו' שעות ומחצה, או לכל המאוחר ט' ומחצה, זמן מנחה קטנה"). ובהמשך מים רבים שם כתב שמתעלה "בערב שבת עם חשיכה".

אהרן לייב ראסקין
- תות"ל 770 -

נ ג ל ה

ג. בספר אגרות משה (או"ח ח"ד סי' ג') מובא תשובה וז"ל:
בשאלתך כיצד פסק המ"ב גבי ניעור בלילה לא יברך בבוקר

הגשמי ברכה הי' צ"ל באופן דארבעים יום וזהו הקושיא שם דאיזה שייכות יש למספר מ' לענין הברכה, עיי"ש.

ברכת אלוקי נשמה, ברכות התורה וברכת המעביר שינה, והא ענין זה מחלוקת הפוסקים וכתבו האחרונים בריש ה' תפילין שכל מקום שיש מחלוקת הקבלה תכריע והאריז"ל כתב שיש לברך?

הנה פשוט שהקבלה תכריע הוא ס' הזוהר והתיקונים שהם דברי תנאים אבל כתבי האריז"ל ופע"ח אף שגדול מאוד, הוא כאחד מכל הפוסקים שרשאין לחלוק עליו אף בדברי קבלה ולא לנו יתמי דיתמי לומר מי גדול ממי לכן אין דבריו מכריעין יותר מכל רבותינו וא"כ כיון דאיכא פלוגתא הא ספק ברכות להקל ולכן טוב לשמוע אותן מאחר ולכוין לצאת ואף שלא יצא לדעת הלבוש אין בזה אחרת עכ"ל התשובה.

להעיר (בלי להיכנס איך נוהגים לפועל) מהשדי חמד (ח"ט כללי הפוסקים ס"ב אות י"ג) שכתב וז"ל: במחלוקת הפוסקים הקבלה מכרעת עיין מכתב לחזקיהו בתשובות ס' ג', פתח הדביר ח"א דף מ"ו ע"א, וקט"ו ע"ג, אור לי סימן ס"ט, כל החיים ד' כ"ו ע"ב ועיין לקמן סי' ט"ו אות ט' ובשדי חמד בחלק אסיפת דינים במערכת חירופין אות ג', עכ"ל.

הנה מהמ"מ שמובא בשדי חמד מובא בפירוש שהאריז"ל הוא מכריע כשיש מחלוקת הפוסקים.

שלמה הכהן טוויל

- תות"ל 770 -

ד. בגליון ב (רא) דף י"ב כותב הרב י.ז.וו. וז"ל: ... (ב) יש אומרים שקריאת שם אחר רבו בא קודם להקריאת שם אחר אבותיו (2). ומציין שם: (2) עיין בספר חמדה גנוזה מחברת א' הובא בספר הברית עמוד ש"כ שלכן צוה הרמב"ם לבנו ר' שלמה שיקרא שם בנו על שם זקנו ר' יונה דהוי זקנו של הילד מצד האם אף שע"פ המנהג היו צריכים לקרוא להילד אחר זקנו מצד האב, הוא משום כבוד רבו בא קודם כיבוד אב עי"ש. עכ"ל.

ולהעיר מהכתוב (בנוגע לבנו של אדמוה"ז רח"א) בלקו"ת תורת שמואל תרל"ו (ח"ב) ע' תרי"ז: (ב) בהיות דודי הר"א בן שלש שנים נחלה והי' מסוכן, כ"ק אביו הזמין מנין עשרה מבחורי תלמידיו וארבעה מאזרחי העיר ובתוכם ר' גבריאל ור' נחמן ...

... כשנכנסו הקרואים סיפר להם כי בלילה העבר ראה את מורו ושאל אותו מדוע אינו מעורר רחמי שמים בעד בנו הילד החולה הנושא את שמו.

ענה לו אשר סיבת החולי הוא מפני התרעומות של זקנו חותן אביו אשר שמו הוא בהבלעה ובלתי נודע לרבים.

אמרתי למורי כי אנכי עשיתי כדון, כבוד רבו וכבוד אביו - ובפרט אבי אביו או אמו - כבוד רבו קודם, ובפרט בענין השמות אשר זה לטובת גילוי הארת הנשמה והתפשטותה בנפש הנקרא בשם, אשר שם הרב קודם לשם האב.

אמנם נודעתי כי זקני אבי אמי נקרא בשם חיים אברהם, והזמנתי אתכם להשתתף עמי בקריאת שמו של הילד אברהם בן שטערנא בשם חיים אברהם בן שטערנא, והשלי"ת ישלח לו רפואה ויהי' חסיד ולמדן ויתן לו השלי"ת אריכות ימים ושנים, ודודי רח"א נתרפא והי' ליד בריא.

ולכאורה יש להביא ראי' מכאן דאדמוה"ז אמר "אנכי עשיתי כדון" ורק בעובדא זו הי' הוראה מיוחדת.

וכן יש להביא ראי' למשי"כ הנ"ל שם ע' טו: ב) יש אומרים שלא כל אחד יכול לשנות שם החולה אלא מי שהוא בעל מדריגה ע"כ.

דיש לדייק בתחילת הסיפור שמאריך במעלות מיוחדות שהי' להקוראים, וז"ל: "... ר' גבריאל הי' בעל מדקדק נפלא ובקי בתנ"ך בנקודותיו, ועם זה ידע רוב פירושי תנ"ך בעל פה בלימוד זה בהתמדה גדולה, ור' נחמן הי' בטבעו חקרן ועמקן והי' בקי במורה נבוכים כוזרי ועקרים וספרי יש"ר מקאנדיע ועוד ספרי מחקר בעל פה..."

יהודא שם-טוב

ה. מי שמת לו רחמנא ליצלן בן או בת

א) אם רואה אדם שאין בניו מתקיימין דע כי השם גורם להם לכן יזהר מאוד איזה שם יתן לבנו הנולד אח"כ, (1).

ב) יש אומרים שאם מת אחד מבניו, לא יקרא לבנו הנולד אח"כ באותו השם שהיה נקרא מי שמת, מטעם דהוי ריע מזליה, (2).

ויש חולקין על זה ואומרים שיכול ליתן שם לבנו הנולד אח"כ אותו השם כמי שמת, (3).

ויש נוהגין לתת שם של המת בצירוף שם חדש והשם חדש יהי' לראשונה (4) ויהא נקרא בפני כל בהשם החדש (5).

ג) יש אומרים שיקרא למי שנולד אחר כך בב' שמות, (6).

ד) יש אומרים בשם הירושלמי שיקרא בנו הנולד אח"כ בשם בן-ציון, (7).

ה) יש אומרים שיקרא לבנו הנולד אח"כ בשם שיש בו

משיתוף שמו של הקב"ה כגון שמואל, רפאל, מיכאל, ישראל, ירמיה, אלי, ישעיה, וכיוצא, (8).

(1) יש נוהגין שאין קורין שם בשעת המילה למי שמתו לו בניו הקודמים, רק קורין להילד "אלטער" ולכשיגדל יקרא אביו בשמו (9).

(2) יש נוהגין בכדי לינצל מחולאים שנותנים שם לבניהם כשם של איזה ח"י ובזה ינצלו מהמחלאות ולכן יקראו בשמות צבי, ארי וכיוצא (10).

מקורות וציונים:

(1) ספר חסידים (הוצאת מוסד הרב קוק) סי' רמ"ו, הובא בספר ברית אבות סימן ח' אות ט'.

(2) עיין מ"ש בפתחי תשובה יו"ד סימן קט"ז סעיף ה' סעיף קטן ו' מ"ש בשם שו"ת אדני פז סימן כ"ה עיי"ש. הובא ג"כ בדרכי תשובה סימן הנ"ל סעיף קטן מ"ח.

(3) עיין מ"ש הדרכי תשובה שם בשם שו"ת הרמ"ץ.

סגולה זו נתן הגר"א לבתו שהיו בניה מתים כשהם קטנים ועשו כן כי הילד שנפטר לפניו היה שמו דוב בער וקראו לילד שנולד אח"כ זלמן בער ונתקיים הוא עיי"ש.

(4) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ז בשם הגר"א מ"ש בספרו עליות אליהו ע' ל"ד בהערה נ"א, הובא ג"כ בדרכי תשובה הנ"ל,

(5) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ז שכתב שדבר זה שיהא נקרא בפי הכל בשם החדש לא אמר הגר"א אלא מישהו הוסיף מדעתו עיי"ש.

(6) עיין בספר עיקרי הד"ט יו"ד ה"ל כיבוד אב ואם בשם חסיד אחד הובא בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ד.

(7) החיד"א בספר שם הגדולים אות ב' קונטרס אחרון סק"א, הובא בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ה, ובספר הברית ע' שלי"ז אות י"ח עיי"ש.

(8) עיין בספר יוסף אומץ בה' גידול בנים הובא בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ו עיי"ש.

(9) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ח הובא בספר הברית עמוד שלי"ז אות י"ח, ועיי"ש שכתב והנכון שירשום שמו בחילוף לשון שלא יבינו בני אדם עד שיתגדל, ומי שאינו עושה כן וקרא בעת המילה שם אמיתי אע"פ שמצרף גם שם אלטער לא מהני ולא מידי עיי"ש. ועיין בספר טעמי המנהגים אות

תתקכ"ט בשם ספר מדבר קדימות שאביו של נח לא קרא שמו עד שנתגדל עי"ש.

(10) עיין ספר ברית אבות סימן ח' אות כ"ג בשם ספר שם הגדולים להחיד"א הובא ג"כ בספר הברית ע' שלי"ז אות י"ז עי"ש שכן מנהג איטליא.

שמות על פי המאורע

(א) פנויה שנולד לה בן יש אומרים שיקראו לו בשם זונדל (1), ויש אומרים שיקרא לו איסר (2).

(ב) נולד ממזר יש אומרים שיקראו לו כידור, על שם הפסוק כי דור תהפכות המה (דברים לב, כ) (3).

(ג) ספק ממזר יש בזה מחלוקת, יש אומרים שלא יקרא לו שם, משום דאי יקרא לו שם הוי מכנה שם לחבירו, ויש אומרים שיקרא לו שם זונדל, או שם של קודם אברהם אביו וכו' (4).

מקורות וציונים:

(1) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות ל"ג.

(2) עיין בספר זוכר הברית סימן כ"ד אות י"ז.

(3) עיין בט"ז יו"ד הל' מילה סימן רס"ה ס"ק ח' בשם המהרי"ל.

(4) עיין בכל זה בספר הברית עמוד שי"ח אות כ"ב.

הרב ישעי' זוסלא ווילהעלם

- ר"מ בישיבה -

ז. איתא בגמ' גיטין לט, א, "גופא אמר עולא אמר ר' יוחנן המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור איתכיל ר' אבא לעולא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים ובין קטנים קנו עצמן בני חורין אבא שאול אומר גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן וכי מי כתב גט שחרור לאלו אמר דמי האי מדרבנן וכו'".

ובתוד"ה וכלי מל כתב, כתבו: "אלמא לא בעי גט להתירו בבת חורין והיינו כשמואל דאמר מי שאין לו רשות רבו עליו אינו קרוי עבד וטעמא דאבא שאול בקטנים דחשיב רשות רבן על עליהן כיון שאין להן יד בעצמן".

וצ"ל במה תלוי המחלוקת דרבנן ואבא שאול, דלרבנן לא חשוב רשות רבן עליהן בקטנים ולאבא שאול חשוב רשות רבן עליהן ועוד מה הפל' לאבא שאול דחשיב רשות רבן עליהן, הא מת רבן.

ונראה לתרץ הנ"ל ע"פ מה שכתב כ"ק אד"ש בלקו"ש חט"ז פ' בא ה. עמוד 136, בשם הראגאטשאווער מה' נדרים פ"ב הי"ד וז"ל: "דער גדר פון הפקר... קען מען אויסטייטשען אויף צוויי אופנים: צי דער אויפטו פון הפקר איז אז דער בעה"ב איז זיך מסלק פון דער זאך וואס ער איז מפקיר און עס געהערט ניט צו קיינעם, אדער אז דורך דעם מפקיר זיין "באקומען" אלע מענטשען א (זכות ו) קניין אין דבר הנפקר" ע"כ.

די"ל דבזה תלוי המחלוקת דרבנן ואבא שאול דרבנן סברי דהפי' דהפקר הוא כאופן הא' דהבעה"ב מסלק עצמו מהעבד ואין לאף אחד זכות עליו ולכן קטנים נמי כיון דאין רשות רבן עליהן אינם קרויים עבדים ולכן קנו עצמן בני חורין משא"כ אבא שאול סובר דהפי' דהפקר הוא דע"י שהעשה הפקר מקבל כל אחד ואחד זכות בדבר הנפקר, ולכן גדולים קנו עצמן בני חורין משא"כ קטנים דאין להן יד בעצמן א"כ יש לכל זכות עליהן כאופן הב' דהפקר וזהו מה שכתבו התוס' דלאבא שאול חשיב רשות רבן עליהן דהיינו כל (העולם כולו וכל) המחזיק בהן.

ע"פ הנ"ל יובן (ויומתק ג"כ הרשב"א שם דכתב "ואבא שאול סובר גדולים שיש להן יד לזכות בעצמן וכיון שמת האדון ולא נשאר עליהן רשות רב עליהן קנו עצמן בני חורין אבל קטנים שאין להם יד לזכות בעצמן רשות רב עליהן קרינא בהן דמאן שמחזיק עליהן זוכה בהן למעשה ידיהן ורשות מי שזוכה בהן עליהן ואפי' קודם שיזכה בהן כיון שאין להן יד לזכות בעצמן".

(דשם רואין מה שביארנו בתוס' הפי' דלאבא שאול רשות רבן עליהן היינו מי שיחזיק בהן)).

דלכאורה צריכים להבין מה הפי' שקנו אותם קודם שיזכו בהן, אבל ע"פ הנ"ל יובן דהא אבא שאול מפרש כאופן הב' דהפקר דע"י שנעשה הפקר מקבל כל אחד ואחד זכות בדבר הנפקר ולכן קנו אותן קודם שזכו בהן.

מנחם מענדל סופרין
ישיבת ליובאוויטש
- מנשטער -

ח ס י ד ו ת

ח. בד"ה את שבתותי תשמרו תרמ"ג ספ"ו (נדפס בספה"מ תרמג-מד סו"ע קלא-ב) כתב וז"ל: "דהנה בכ"ד יש כח הפועל בהנפעל שנשאר בו גם לאחר גמר עשיית הכלי, וכידוע שהמגיד דמעזריטש נ"ע הכיר בכלי א' שהאומן שעשה הכלי הוא סומא

בעין אחת", עכ"ל. וכן הוא בכ"מ וכמובא בלקו"ש ח"י אלול תשמ"ג הערה 44.

ויש להעיר מד"ה ולהבין ענין עליית המל' תרמ"ד פט"ו (נדפס בספה"מ הנ"ל ע' קעב) וז"ל: "שהמעשה הוא דבר נפרד לגמרי שה"ה מתלבש בדבר הנפרד לגמרי ממנו והרי הכח נפרד ממנו (והו"ע כח הפועל בנפעל שנשאר גם לאחר העשי' וכידוע מהבעש"ט ז"ל שהכיר בהכלי שהאומן הי' סומא בעין אחת... עכ"ל, עיי"ש. וצ"ע

י.ו.

- תות"ל 770 -

ט. בסה"מ תרנ"ד ע' שה שו"ה מעין מביא ובס' שבר יוסף ומצטט מדבריו (ובדפוס קאריץ דלקמן הוא בס"א בתחלתו יט,א) וכן הביאו שם בע' שו"ה בעצמותו ומקדימו לעמק המלך.

ולהעיר שע"פ ספרי המפתחות לא הובא בדא"ח לפנ"ז וכן בשאר ספרי כ"ק אדמו"ר נ"ע.

ראיתי טופס צילום (בשנים האחרונות בירושלים) דפוס קאריץ שנדפס ביחד עם ספר מעין החכמה בשנת ג'נעול מעין חתום (תקמ"ד) (הטופס שראיתי נכרך ביחד עם שער היחודים ועוד).

הספר שבר יוסף מתחיל בדף יט,א ונרשם בראשו:

ספר שבר יוסף ובשורה שלאח"ז (להגאון מוהר"ר ישראל סרוג נרו) ונמשך עד לב,ב ובסופו נרשם סליק ספר שבר יוסף ובשורה בפ"ע מתחיל קבלת מהר"י סרוג זצ"ל ובשורה שלאחרי' הוא הרב האלהי מוהר"ר ישראל סרוג שקבל פה אל פה מאלקי מוהר"ר יצחק לוריא אשכנזי והספר נמשך עד לז,ב. ובדף לח,א מתחיל קיצור עולם התיקון ובשורה שלאח"ז למוהר"ר ישראל סרוג.

ולהעיר שבספר מצרף לחכמה להרב יוסף שלמה הרופא דילמדיגו (ובקיצור יש"ר) מקנדיא באסילה שפ"ט ע' נט נמצא הקדמת המג"ל (לספר הנ"ל) וז"ל: אמר המג"ל המאמר הנכבד הזה מצאתי בתוך ספרי מהר"ר יש"ר מכתבת ידו והוא מלוקט מספרי גורי האר"י ובפרט מס' למודי אצילות ופ"ל ספרא דצניעותא ונ"ל שקודם ס' נובלות חכמה תקן הרב האי מרגיניתא כי בו הרחיב מחשבותיו ובכאן מטפס ועולה בקצרה... רציתי להדפיסו וקראתיו שבר יוסף עש"ה שיוסף הוא המשביר... ובע' ב' בא שיר מכמה חרוזים ובסיום ספר שבר יוסף באים ג"כ דברי המג"ל לערך 9 שורות.

ולהעיר (אודות מחבר הנ"ל) מאגרות הרמ"ז אגרת כ' ועל אחת כמה וכמה על דבר ספר שחיבר חכם א'... ועתה דע לך כי

בספר שברו לא הי' לו רב מעיקרו רק מה שהעתיק והוסיף מסברתו ומאז הייתי מכירו שהכל רק בחיצוניות הי' דברו וחכמת התכונה היא אוצרו.

הרב שמואל דוד ח. הכהן
- ברוקלין נ.י. -

ש ל ח ו ת

ל. בהתוועדות השני' של ש"פ בראשית בשיחה האחרונה חקר כ"ק אדמו"ר שליט"א (עפ"י המודפס בהנחה בלה"ק של התוועדות זו סעיף כ"ב) בדין תוספת מחול על הקדש שמוסיפים ביוה"כ, שבתות, וימים טובים: "כאשר יוה"כ חל בשבת האם אפשר לחלק בין התוספת דיוה"כ לתוספת שבת, היינו שבנוגע ליוה"כ מוסיף כך וכך רגעים ובנוגע לשבת מוסיף מספר רגעים פחות מזה, או שאין לחלק ביניהם היינו שכאשר מקבל עליו תוספת דיוה"כ חל עליו גם התוספת דשבת, ונפק"מ בנוגע לדברים המותרים ביוה"כ ואסורים בשבת - שאם נאמר שתוספת שבת יכולה להיות פחות מהתוספת דיוה"כ יוכל לעשותם בהפרש הזמן שבין התוספת דשבת לתוספת דיוה"כ".

לגבי הדברים המותרים ביוה"כ והאסורים בשבת מצאנו בשו"ע אדה"ז סימן תרי"א: (סעיף ד')... "וכל מלאכה שחייבים עלי' בשבת חייבים עלי' ביוה"כ... וכל איסור הוצאות שבת נוהגים גם ביוה"כ וכל דבר שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביוה"כ".

(שם ה') "אלא דבזה הקילו בו שהתירו לקנב ירק... וכן להדיח אותו... וכן לפצוע אגוזים כדי שיהיו מוכנים לאכול לאכילת ערב... וכל דברים אלו אף על פי שאסורים בשבת... מכל מקום ביוה"כ התירו משום פיקוח נפש... (שם ו') "ולא התירו דברים אילו אלא כשחל יוה"כ בחול אבל כשחל בשבת לא התירו דברים אלו... (שם ז') "אפי' ביוה"כ שחל בחול לא התירו אלא מן המנחה ולמעלה... (שם ח') "עכשיו נהגו כל ישראל לאסור קניבת ירק והפצעת אגוזים וה"ה שאר תיקוני מאכלים של ערב אפילו אחר המנחה...".

ולפי"ז צריך להבין מהו הכוונה דנפק"מ לגבי דברים האסורים בשבת ומותרים ביוה"כ? ואין לומר דהכוונה לקניבת ירק דהרי שם ההיתר הוא לאחר מנחה?

י.ב.

- תות"ל 885 -

יא. בנוגע להמדובר בהמשך ההתוועדות דשמחת תורה בש"פ בראשית,

האם ענין של תוספת מחול על הקודש הוא ענין עצמי של תוספת בכלל הנמצא בכל שבת, יוה"כ, וכו', אשר על כן אם יוה"כ חל להיות בשבת א"א לחלק בין התוספת של שבת ושל יוה"כ, משא"כ אם ענין התוספת של שבת הוא ענין המסתעף משבת, וענין תוספת של יוה"כ מיוה"כ אם אפשר לקבל תוספת של א' מהן ולא מהשני, לכאורה אפשר לדעת סברת רבותינו בענין זה ממה שכתב בשו"ת הצ"צ אורח חיים סי' ל"ו, וזה לשון השאלה שם:

לפי מ"ש בשו"ת הרשב"א סי' תרי"ד דהרמב"ם פ"א מה' שבועות ה"ו ס"ל דמן התורה מחוייבים בשבת לאכול כזית פת כמו בלילה ראשונה דפסח, א"כ לריש לקיש דס"ל חצי שיעור מותר מן התורה א"כ כשחל יוה"כ"פ בשבת יהיו מחוייבים לאכול כזית פת ביוה"כ"פ דהא שיעור אכילת יוה"כ"פ הוא בככותבת שהוא גדול מכזית וזה פלא. ע"כ.

אשר על זה עונה בצ"צ שם בתירוץ א' אשר יוה"כ"פ הוא עשה ולא תעשה משא"כ אכילת שבת הוא לפי שיטת הרמב"ם רק עשה "ולכן אף אם הי' מפורש בתורה מ"ע לאכול בשבת אין עשה דוחה עשה ול"ת. וממשיך באות שלאחריו ד"ה ועוד וז"ל: דאפי' אם הי' ביוה"כ"פ רק ל"ת גרידא לא שייך כלל לומר שמצות אכילת שבת ידחה בפחות מכשיעור דכיון דבהדיא אמרה תורה תענו את נפשותיכם ביוה"כ והיינו אף כשחל להיות בשבת א"כ ביטלה התורה מצות אכילת שבת ועונג שבת"... "הכא ביוה"כ"פ שחל להיות בשבת בא הציוי בפירוש להתענות וא"כ ביטלה התורה לגמרי המ"ע דאכילת שבת כשחל בו יוה"כ"פ, לכן ליכא שום מצוה גם באכילת כזית לבד". עכלה"ק.

הרי לכאורה ממה שכתב "הכא ביוה"כ"פ שחל להיות בשבת בא הצווי בפירוש להתענות וא"כ בטלה התורה "לגמרי" המ"ע דאכילת שבת כשחל בו ביוה"כ"פ משמע שענין התוס' הוא ענין א' עצמי בכל המועדים וא"א לחלקם, כי אם היו שני ענינים, תוס' שבת, ותוס' יוה"כ"פ, הרי יכול לקיים מ"ע דאכילה ע"י שמוסיף תוספת שבת ושם הוא מקדש ואוכל (עיין שו"ע אדמוה"ז סי' רס"ז סעי' ג') ואח"כ מקבל תוס' יוה"כ ומקיים המצוה של להתענות: אלא י"ל שענין התוס' הוא ענין עצמי וא"א לחלקם. (ומענין לענין באותו ענין יש להעיר, למה בשו"ע אדמוה"ז כשמביא הענין של תוס' בהל' יוה"כ (סי' תר"ח סעי' א' מביא בפשטות שענין התוס' הוא מ"ע דאורייתא הן בשבת הן ביוה"כ, משא"כ כשמביא ענין התוס' בהל' שבת (סי' רס"א סעי' ד') כתב י"א שמצות עשה וכו' ..)

* * *

אחרי כתיבת שורות אלו, מצאתי להרב א.י.ב.ג. שרצה להביא "מכיון דלא מצינו דבר כזה (לעשות קידוש בזמן תוספת

שבת ולקיים מצות אכילת שבת ורק אח"כ יקבל הוספת יוה"כ
ויקיים מצות עינוי) מוכח דאי אפשר לחלק ביניהם.

וממשיך, ... אפשר לדחות רא"י זו עפ"י שו"ת צ"צ הנ"ל
"דכיון דביום הכיפורים שחל להיות בשבת ליכא מצות אכילה
כלל" במילא ליכא שום קיום מצוה כלל גם בזמן התוספת. ע"כ.

ולכאורה לעניו"ד מדברי צ"צ הנ"ל הם רא"י, דבתוספת
א"א לחלק כי הרי דברי צ"צ "בטלה התורה לגמרי המ"ע דאכילת
שבת" לכאורה באים אחרי ההנחה שבענין התוס' א"א לחלק, ואם
לא הרי לא בטלה התורה לגמרי ענין האכילה כי יש תקנה
הנ"ל. וכנ"ל*.

ר.ש. לפידות

- תות"ל 770 -

יב. בשיחת ט"ו באב תשמ"ג הנחת הת' סעי' י"ח אמר כ"ק
אדמו"ר שליט"א וז"ל:

און אין יענעם לאנד (רוסלאנד) געפינען זיך בכמות
ריבוי גדול פון אידן, ויש אומרים אז אע"פ וואס בגלוי גיט
מען אן פארשידענע מספרים וויפל אידן זיינען דארט פאראן,
זיינען דאס מספרים לויט די וואס האבן מודיע געווען אז זיי
זיינען אידן אבער אז מ'זאל מוסיף זיין און צוציילן אלע
די וואס געפינען זיך דארטן וואס זיינען אידן ע"פ תורת
אמת ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב, וועט דאס זיין בכמות
כנגד אלע אידן וואס געפינען זיך בכל העולם כולו, ע"כ.

ויש להעיר מלקו"ש ח"כ ע' 142, שמציין דברי המיטעלער
רבי בתורת חיים, לך צב, א - אז מיר זען "בכל דור ובכל זמן,
שאומה ישראל תחתם בגלות מתנשאת על כל הגוים"; און ווי
מען האט דאס געזען בדורינו זה האחרון, אז כל זמן דער רוב
מנין ובנין פון בני ישראל האט זיך געפונען נאר אין "יענער"
מדינה, איז זי געווען בהתנשאות און האט מטיל אימה געווען
על כל העולם כולו, און אין דעם זמן האחרון, ווען דער רוב

(*) מובן ופשוט דתוס' יוהכ"פ הוא טפל ליוהכ"פ שהוא
העיקר וכיון דאמרה התורה דביוהכ"פ שחל בשבת ועניתם כו'
ולא שייך בו כלל מצוות עונג, במילא לא שייך לומר שמצוות
עונג מתקיים בזמן התוס', כיון דבטל העיקר בטל הטפל, וא"כ
שפיר כתב הצ"צ דבטלה התורה לגמרי, אבל מ"מ אכתי אפ"ל
דשייך תוס' שבת בלי תוס' יוהכ"פ, ומ"מ לא שייך לקיים בו
מצוות עונג, כיון דבהעיקר ביוהכ"פ אין זה מצוה כלל.

המערכת

מנין ובנין פון עם ישראל גייט אריבער אין ארצות הברית, איז זי געווארן די שטארקסטע מדינה אין דער וועלט, וואס איז בכח צו מטיל זיין אימתה ופחד אויף כל העולם כולו, און אפילו אויף מדינה ההיא, ע"כ.

"איך אי נימא דיש שם מספר גדול בכמות כבכל "העולם" איך מתאים זה להנ"ל בלקו"ש,

מיכאל לוזניק

- תות"ל 770 -

ה ל ו ם י ם

יג. ד' טבת: "נשיאי חב"ד פלעגען מעביר זיין איין פרשה אדער צוויי דאנערשטאג ביינאכט אור ליום ששי. פרייטאג פלעגט מען אנהויבען נאכאמאל פון אנהויב און מעביר זיין נאכאמאל פון שביעי. ווען עס איז אויסגעקומען צוויי הפטורות האט מען געזאגט הפטורת הסדרה ביום ששי, און די אנדערע הפטורה (פון שר"ח, מ"ח וכו') שבת. ...

"ביינאכט אור ליום הששי" - להעיר ממ"ש בספר "פתורא דאבא" (מנהגי האר"י) "ענין מו"ש סי' ט': כבר בארנו בסדר המקרא... שצריך לקרות בכל ליל הששי כו' פסוקים מפ' השבוע... עכ"ל. (לעניננו).

ועפ"ז יומתק ג"כ מ"ש "איין פרשה אדער צוויי" שהרי בכמה פרשיות יש כבר כ"ו פסוקים עד שני ובאחרים צריכים לקרות עד שלישי בכדי שיהי' כ"ו פסוקים.

"אחר חצות" - להעיר ממ"ש בס' הנ"ל ס"י: מנהגי מורז"ל (האריז"ל) תיכף בסיימו תפלת שחרית דיום ו' הי' הולך לביהכ"נ... אם הי' שם ס"ת הי' מוציאו וקורא בו הפ' שמו"ת.

וראה מ"ש ב-"בני אבא" (שם): כ' בפע"ח בשער השבת פ"ג וז"ל ומצוה שמו"ת בזמנה יום ו' אחר חצות שאז נפרד הקליפה מהקדושה (להעיר ממ"ש בטה"מ להצ"צ מצות אכילת קק"ל - הערת הכותב)... וכן כתב בס' חבל נביאים בשם כתבי הרמ"ע מפאני. (וממשיך שם:) אבל מסידר ה"ל כאן שכ' בסיימו תפלת שחרית... משמע קודם חצות הי' קורא... (ומסיום:) משמע שהי' מתפלל תיכף אחר אור היום וכי שהה בתפלתו עד חצות.

ואחרון אחרון חביב: אדה"ז בשו"ע שלו סרפ"ה ס"ו: יש נוהגין מטעם הידוע להם לגמור כל הפרשה שמו"ת ערב שבת אחר חצות.

"שבת אינדערפריה פלעגט מען מעביר זיין נאכאמאל פון שביעי" - והנה מזה נמצא שיש כאן ב' ענינים:

(א) העברת הסדרה (עכ"פ חלקו) ביום השבת.

(ב) משביעי עד גמירא.

ע"ד קריאת שמו"ת ביום השבת דוקא מציין בס' ליקוטי מהרי"ח שכי"כ בס' כל בו. רוקח. מחז"ו. ב"ח. ד"מ בשם האו"ז.

ומה שנהגו הנשיאים משביעי ואילך יש להעיר ממ"ש בשו"ע אדה"ז סרפ"ה ס"ה: חייב להשלים פרשיותיו עם הצבור... ומצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת שחרית.

וכן כתב בס"ו: אבל מן הדין א"צ לקרות כל הפרשה שמו"ת בפ"א אלא אפ"י פרשה אחת היום מקרא לבד ופרשה אחרת למחר וכן כל ימי השבוע.

שמכ"ז מובן שזה נק' השלמה עם הצבור והיינו שיום השבת שייך לפ' שביעי. ועפ"ז י"ל א' מהטעמים מה שנהגו לסיים הסדרה ביום השבת.

"הפטורת הסדרה ביום הששלי... די אנדערע הפטורה (שר"ח, מ"ח וכו') שבת" - ע"ד אמירת ההפטורה הרגילה של הסדרה אף שאין קורין הפטורה זו בשבת זו יש להעיר גם ממ"ש המג"א סרפ"ה ס"ק יב: משמע דבד' פרשיות פשיטא דיקרא ההפטורה דד' פרשיות ובכ"ה כ' שמנהגו לחזור הפטורת הסדרה ולא ידעתי מה טעם.

ויש להעיר ממ"ש התהלה לדוד סימן רפ"ה וז"ל: לענין הפטרת הסדרה והפטרת השבת שמעתי בש' גדול אחד וקדוש דכשקוראין שמו"ת בע"ש מפטירין הפטרת הסדרה וכשקוראין שמו"ת בשבת מפטירים הפטרת השבת. וכ"כ בש' בעל כנסת הגדוה הגדולה (וכנזכר בהמג"א למעלה).

וי"ל שהטעם לזה הוא: שהרי כשקוראין הסדרה בע"ש אזי ההפטורה באה בתור המשך ומעין של הסדרה (כמו שהי' התקנה בזה) משא"כ כשקורא בשבת הרי אז מצד הזמן גרמא קוראין הפטורת מענינא דיומא (ד' פרשיות או כיו"ב) ולכן אומרים הפטורה שמפטירין בשבת זו.

ועוד קומט צו בזה: אדה"ז בשו"ע סרפ"ה ס"י כותב: ובד' פרשיות יש לו לקרות ההפטורה של ד' פרשיות... ולא הפטרה של פ' השבוע. - ועפ"ז נמצא שבמנהג הנשיאים מתוסף גם חידוש בהעברת ההפטורה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יהי רצון אשר השם יתברך יחזק בריאותו
ויאריך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
ויצליח בהצלחה רבה ומופלגה בכל עניניו
ופעולותיו הק'
וינהיג את כל ישראל ואת אנ"ש בפרט
בהצלחה מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו נאו

נדפס ע"י

הת' שלום דובער שיחי קדנר